

H A L L I E L O R D

NEBOJ SE ... to se snadno řekne!

ÚVOD

V šestatřicátém týdnu těhotenství s pátým dítětem, holčičkou, která dostala jméno Zelig Olive, jsem jednou v našem domku u moře umývala nádobí po obědě. Zadním vchodem vešel do kuchyně můj muž a prohodil něco v tom smyslu, že dneska skončil v práci dřív. Poslal mě do postele, ať si na chvíli zdřímnu, ale nemohla jsem zabrat. Po téměř deseti letech manželství člověk pozná, když mu ten druhý neříká úplně všechno.

Jakmile jsme pak večer uložili všechny naše maličky, s nožičkami ještě obalenými páskem od hraní na pláži, přisedl si ke mně a sdělil mi to podstatné: že dnes přišel s okamžitou platností o zaměstnání. Vysvětlil mi, že firma, pro niž pracoval, se stala další obětí finanční krize, která postihla pobřeží Mexického zálivu v důsledku havárie ropné plošiny *Deepwater Horizon*. Dostaneme odstupné ve výši dvoutýdenní mzdy a od pojišťovny necelý měsíční plat.

Poslední týdny těhotenství jsem pak strávila schoulená na gauči v obýváku. Děti se ke mně střídavě chodily přitulit, šeptaly mi do ucha hlouposti, co se jim

honily hlavou, a pusinkovaly novou sestřičku, která se mi převalovala a protahovala v břiše. Můj milovaný manžel mi nosil jídlo, masíroval chodidla a ujišťoval mě, že to zvládneme. Navštěvovali nás kamarádi i příbuzní a tisícovým způsobem nám do rodiny přinášeli lásku, zatímco léto nabývalo na síle a teploty stoupaly.

Bylo to nádherné, životodárné období plné lásky, ale já si z něj téměř nic nepamatuju. Uzavřela jsem se do vnitřní kobky úzkosti a strachu, kde mi jedinou společnost dělaly nejčernější možné scénáře, které mi vířily hlavou. Zavírala jsem oči před paprsky slunce, jež se pokoušely proniknout do mého vězení, a nechtěla jsem slyšet nic, co by mi mohlo dodat útěchu a pokoj.

Když se ocitneme v nebezpečí, instinkt nám radí dát se na útěk, ukryt se a schoulit do klubíčka, aby nám nikdo nemohl ublížit. Stejná pudová reakce se projeví i ve chvílích, kdy se nás zmocní strach. Schováme se, uzavřeme do sebe a s hlavou na kolenou čekáme, až se bouře přežene. Uchráníme se tím před nejpalcivějšími návaly strachu? Snad. Ale válku takhle nikdy nevyhraje. Nikdo ještě nepřemohl obavy tím, že se před nimi schoval.

Víte, proč vám strach vždycky stojí za zády a šeptá vám do ucha hrozivé věci? Protože nechce, abyste se mu podívali do tváře. Ví totiž, že jakmile se k němu postavíte čelem, pochopíte, co před vámi tají. Zjistíte, že je to vlastně lhář.

Strach člověku maluje výmluvné obrazy problémů bez řešení, žalu bez útěchy, ponížení bez slitování a života bez radosti. Namlouvá mu, že neexistuje žádná naděje a že jeho břímě je k neunesení. Pravda, umí to dost přesvědčivě. „Přesvědčivě“ ale neznamená „pravdivě“, a proto se těmto lžím daří jen pod podmínkou, že je v sobě držíte dostatečně hluboko pod pokličkou, aby se k nim nedostalo světlo.

Moje kniha vypráví příběh o tom, jak jsem se svému strachu jednoho dne podívala do tváře a zjistila, že jeho moc nade mnou je pouhou iluzí a že před Božím světlem nemá šanci obstát.

Následující kapitoly se dají číst samostatně, protože každá skrývá vlastní poučení. Můžete knihu přečíst od začátku do konce, nebo naopak odzadu, případně skákat z jedné části do druhé. Přečtete si ji klidně ve stoji na hlavě, jestli vám to tak bude vyhovovat. Dá se zhltnout na jedno posezení, nebo rozdělit na padesát. Záleží jen na vás.

Ať už ke knize přistoupíte jakkoli, jedno vám můžu slíbit: po jejím přečtení budete vědět, jak se vypořádat se svými obavami. Nepovede se vám to ze dne na den a vyžádá si to velkou dávku kázně, duševní odvahy a víry, ale rozhodně té námahy nebudete litovat. Sama jsem promarnila příliš mnoho let v zajetí strachu a mohu vám prozradit, že ať jeho překonání stojí cokoli, ať si od vás vyžádá sebevětší úsilí a oběti, stojí

to za to. Protože tady, na opačné straně strachu, vás čeká svoboda. Najdete tu i schopnost milovat, vychutnávat si radosti života a bohatě tvořit. Prostě celý ten pestrý, dobrodružný a plnohodnotný život, který Bůh stvořil jen a jen pro vás.

Vítejte, milí přátelé.

1. SKLENIČKY NA ŠAMPAŇSKÉ

„Strach je nepřítel lásky.“

sv. Augustin

Když jsme se s Danem brali, dostali jsme jako svatební dar dvojici skleniček na šampaňské. Ty jemné, štíhlé a dokonale tvarované pohárky mi učarovaly. Zamilovala jsem si je natolik, že když jsme se pak jednoho dne stěhovali, zaklepala jsem večer na dveře našeho bývalého domova a poprosila překvapené nové majitele, jestli bych nemohla ještě nakouknout do skříňky v kuchyni, protože jsem je tam asi zapomněla.

Stalo se to v listopadu, možná v prosinci, každopádně po nástupu zimního času, a venku byla tma, chladno a deštivo. Musela jsem vypadat strašně: dlouhý kabát těsně přitažený přes otrhané pracovní oblečení, které jsem si vzala na stěhování, a mokré vlasy přilepené ke skráním. Neměla jsem však na nové obyvatele telefon a bála jsem se, že skleničky vyhodí nebo někomu věnují dřív, než si je stačím vyzvednout, a tak jsem tam stála a bušila na dveře s lehce vyšinutým výrazem v očích.

Pozvali mě dál, a opravdu: úplně vzadu v jedné z odřených dřevěných skříněk stály moje dvě dokonale stejné, štíhlé sklenky. Zastrčila jsem si je pod kabát a se slovy díky a trochu zahanbenými omluvami jsem pospíchala pryč z domu, který už mi nepatřil.

Coby čtyřiaadvacetiletá čerstvá novomanželka bych vám určitě nevěřila, kdybyste mi řekli, že za pouhých pět let v záchvatu vzteku rozmlátím ty překrásné skleničky o kuchyňský dřez na tisíc střípků.

Kroky odvahy

V manželství děláte věci, které byste do sebe nikdy neřekli. Stane se z vás člověk, jakého byste v sobě původně vůbec nehledali. Většinou jde o změny k lepšímu. Život v manželství obvykle vede lidi k velkorysosti a nesobeckosti, nedovolí vám propadnout se do sebeštednosti. Ale neděje se to samo od sebe. Manželství vás totiž tříbí ohněm, což pálí, a máte-li aspoň nějaký pud sebezáchovy, často vás napadne, jestli by se tomu bolestivému opracovávání nedalo nějak vyhnout. Ne že byste snad chtěli utéct z manželství jako takového, ale zařídit, aby to tak nebolelo, aby se toho po vás nechtělo tolik a abyste ze sebe nemuseli vydat úplně všechno.

Když jsem tehdy třískla skleničkami o dřez, vlastně jsem tím volala k Bohu, aby nás nechal chvíli vydechnout. Z Danova pohledu to nejspíš vypadalo, že se jeho žena zmítá v zuřivých záchvatech šílenství a snaží se na něj plivat co nejvíc jedu. Ve skutečnosti můj hněv nebyl namířený proti němu, ale (ačkoli jsem si to tenkrát neuvědomovala) proti Bohu... Proti Bohu, který dopustil, aby první roky našeho společného života poznamenala zoufalá finanční tíseň. Proti Bohu, který nám nedopřával úlevu, na niž jsme podle mého mínění měli nárok. Proti Bohu, který jen mlčky přihlížel, jak se z té kdysi smělé, statečné dívky stává ustrašený a opatrný stín sebe sama.

Když byla moje maminka malá, založil děda rodnou tradici zvanou „kroky odvahy“. Máš z něčeho strach? Neváhej a jdi do toho, poněvadž je to krok odvahy. Přejdi po kládě přes řeku, vyšplhej na samý vršek vodopádu a skoč do ledové horské říčky, protože ty se přece ničeho nezalekneš, natož nějaké klády, vodopádu či studeného potoka! Vycházeli jsme z přesvědčení, že je to vlastně naopak: podobné výzvy slouží k tomu, aby člověka ještě víc povzbudily a zocelily. Úsilí, překonávání překážek i nebojácnost byly u nás nedílnou součástí rodinné kultury – a já je milovala.

A pak jsem o svou kuráž najednou nějak přišla. Já, která se beze strachu toulala po Evropě s batohem na zádech, jež si hrdě zvládla sama smontovat nábytek

a klidně se vydala na sólo jízdu autem přes celé Spojené státy, jen aby pomohla starší kamarádce, když ji ochromil strach a úzkosti. S každým zuřivým úderem skleničky o kovový dřez, s každou teplou, slanou slzou, která se mi koulela po tváři, jsem oplakávala tu ženu, jíž jsem kdysi byla, a zoufale prosila Boha, aby mi ji vrátil.

Sesula jsem se na tvrdou, studenou dlažbu v kuchyni a sotva popadala dech, zatímco Dan si vzal klíče a beze slova vyšel ze dveří. Byl vyčerpaný stejně jako já. Na celý náš vztah doléhala únava. Ty úzkosti, které mě v poslední době zachvátily, se nespokojily s tím, že mě nahlodávaly zevnitř, zrychlovaly mi srdeční tep a ztěžovaly dýchání, ale vyplížily se ven a začaly rozleptávat i naše manželství.

Nevím, jak se většina lidí vyrovnává s úzkostí, ale já reagovala snahou dostat pod kontrolu všechny životní okolnosti, které více či méně spadaly do mé působnosti. Potíž byla v tom, že spousta věcí, jež jsem mohla ovlivnit, spadaly zároveň i do Danovy působnosti, a správně jsme je měli řešit společně. Já jsem však nabyla dojmu, že když se koráb naklání, nemůže mít dva kapitány, a nesnesla jsem pomyšlení, že by měl být u kormidla naší potápějící se lodi někdo jiný než já. Víím, že z toho mluví pýcha, a do jisté míry to tak skutečně bylo, ale spíš šlo o intuitivní reakci na pocit, že se mi život vymyká z rukou a že se musím zoufale

zachytit posledních pevných bodů, které mám ještě nadosah. Z manželova pohledu to ovšem působilo, jako bych mu znovu a znovu vyjadřovala nedůvěru.

Sesbírala jsem se z podlahy a zamířila do prázdné, studené postele. Tak jako vždy po našich hádkách se i tentokrát můj vztek a zuřivost rozplynuly, jakmile Dan vyšel ze dveří, a zůstal mi jen pocit prázdnoty, lítosti a touhy schoulit se v jeho mohutném náručí a najít útěchu na těch důvěrně známých ramenou.

Sáhla jsem do vrchní zásuvky mahagonového nočního stolku a vytáhla ohmatanou krabičku od bonbónů s květinovým vzorem, položila si ji do klína a sundala víko. Uvnitř jsem měla schovanou bezmála stovku dopisů, které mi Dan během let společného života vlastnoručně napsal. Zvykla jsem si jich pár pročíst pokaždé, když jsme se pohádali, když byl někde pryč, nebo zkrátka kdykoli jsem si potřebovala připomenout, co zůstává jádrem našeho vztahu pod plevelem únavy a zklamání.

Úplně navrchu ležel deníkový záznam, který si Dan zapsal krátce po našem seznámení:

Když jsme spolu, můžou kolem nás klidně bourat auta, růst nebo padat ceny akcií, hodiny se třeba zastaví, ale my si toho ani nevšimneme a dál si povídáme, vyptáváme se jeden druhého nebo jen tak klábosíme... jako dvě ozubená kolečka. Dotknu se jí,

a ona se zase dotkne mě. Záleží jí na mně. Nabízí mi povzbuzení. Má mě ráda ne kvůli tomu, co zrovna dělám, ale takového, jaký jsem. Prostě mě miluje. A já miluju ji. Není to nádhera?

Najednou mě sevřelo nepříjemné pomýšlení: dnes by už Dan něco takového napsat nemohl. Už se nechováme jako dvě do sebe zapadající ozubená kolečka. Už mu nenabízím povzbuzení. A pozná ještě vůbec, jak hluboce ho miluju takového, jaký je, a ne kvůli tomu, co dělá?

Jak by to mohl poznat, když ode mě neslyší nic jiného než výčitky, požadavky, drobné pokyny a lamentace? Co se stalo s tou bezstarostnou holkou, která milovala naplno a již nešlo o nic jiného, než aby on její lásku pocítil? Dá se to ještě napravit? Jak se může člověk vyprostit z víru, který ho stahuje ke dnu, když ho neustále svírá nesnesitelný smutek a ochromující strach? Jak může potápějící se loď vyváznout z bouře, jestliže kormidelníkovi docházejí síly?

Odpověď přišla jako blesk z čistého nebe. „Musíš přidat víc lásky, dítě moje! Tolik lásky, aby odplavila všechn strach. Úplně všechn!“

Nazvěte to třeba inspirací shůry, vnuknutím Ducha Svatého nebo jemným pobídnutím od našeho nebeského Otce, případně vším dohromady. Faktem je, že

než jsem si stačila plně uvědomit, co to znamená nebo jak bych měla reagovat, došlo mi, že přesně to musím udělat. Náhle jsem bez nejmenšího stínu pochybnosti věděla, že musím zapojit veškerou lásku, co v sobě mám, ještě mnohem víc si jí vypůjčit od Pána Boha – a to všechno dát Danovi. Musím umlčet ty ustrašené hlasy, které se mi ozývají v hlavě, nepropůjčovat jim svůj jazyk a zbavit je veškeré moci nad námi dvěma.

Moje staré já se s Bohem okamžitě začalo dohadovat a vznášet celou řadu námitek. Manželství je přece založené na partnerství, tak proč bych najednou měla přestat dávat najevo, jak se na věci dívám já? Neříká se snad v Písmu, že člověk má napomenout svého bratra, když zhřeší? A nabádá Bůh taky Dana, aby se stejným způsobem choval ke mně? Svého času bych v to rozhodně doufala.

Teď se mě však zmocnila taková únava z toho, jaký jsem „znějící kov a zvučící cimbál“ (1 Kor 13,1), že jsem byla ochotná vyzkoušet cokoli, dokonce i zásadu „pokud se nechystáš říct nic pěkného, tak raději mlč“, kterou mi v mládí vštěpovali. Věděla jsem, že Bůh po mně nežádá, abych se stala manželkou poslušnou jako domácí robot; prostě mi jen nabízí návod – nebo, chcete-li, dočasný opravný prostředek –, jak překonat strach a zachránit naše manželství. Návod, který nevyžaduje jen to, abych občas držela jazyk za zuby, ale abych prázdný prostor zaplnila láskou. Jako by věděl,

že musím na vlastní kůži zakusit, že světlo a tma nemohou vládnout současně.

A tak jsem chvíli seděla potmě a přemítala, jak mám na to vnuknutí reagovat. Rozhodně neuškodí občas něco upéct, napsat mu, jak ho mám ráda, poskytovat různé drobné důkazy lásky – a samozřejmě především lásku samotnou. Právě jsem se chystala znovu rozsvítit a začít si psát seznam toho, co bych mohla udělat, když se na stěně ložnice mihlo světlo z Danova auta. Zaslechla jsem zachrastění klíče v zámku, zatajila dech a modlila se, aby nám Bůh pomohl najít cestu k usmíření.

Za pár minut si Dan vlezl do postele, sevřel mě v náručí a v tu chvíli mi bylo všechno jasné. Došlo mi, že mě sice čeká ještě spousta práce a musíme spolu urazit pořádný kus cesty, ale nakonec všechno dobře dopadne. Možná dokonce líp, než si dokážu představit.

Těžce zkoušená odvaha

Následující měsíce nebyly jednoduché. Každý den jsem ve spíži pátrala po jakýchkoli nesourodých ingrediencích, ze kterých by se dalo něco uvařit, a uvažovala jsem o tom, jestli bych neměla začít posílat vánoční přání zaměstnancům zákaznických linek dodavatelů

energií a služeb, když jim stále volám a doprošuju se, aby nás ještě neodpojovali. A vzhledem k tomu, že nás dál trápily finanční problémy, moje nové předsevzetí milovat často vázlo na mrtvém bodě. Přestože jsem čerpala útěchu od Boha, bývalo pro mě potlačování přirozeného sklonu o všem rozhodovat dosti bolestivé.

Připustím-li, že jsem se toho zhostila nedokonale, je to velmi slabé slovo. A přece jsem uprostřed vší té bolestné námahy zpozorovala, že se strom našeho manželství začíná hlouběji a silněji zakořeňovat a že na něm vyrážejí drobné kvítky jako přísliby bohatých plodů. Ubývalo hádek a místo nich jsme častěji prožívali sladké chvíle obnovené blízkosti.

V hloubi duše jsem se tomu vlastně ani nedivila. Je přece logické, že pokud se k manželovi začnete chovat lépe, má to na vztah blahodárny vliv. Spíš mě překvapila skutečnost, že pozvolna povolovalo i to nemilosrdné sevření strachu, s nímž jsem se v uplynulých několika letech potýkala.

Tehdy jsem si to neuvědomovala, ale tím, že jsem přestala Dana zahrnovat nekonečnými výčitkami, mohl polevit v sebeobraně a začít mi oplácet veškerou lásku, kterou jsem mu projevovala, často až desetinásobně. Temné mraky se s Boží pomocí rozeštopily a já znovu poznala, jak mě můj manžel miluje. Každá oběť, kterou mi dnes a denně přinášel, mi

připomínala, že je ochotný udělat cokoli, jen aby se o mě postaral.

Ano, hrozilo nám, že přijdeme o střechu nad hlavou. Ano, občas nás skutečně odpojili od sítě. Ano, neměli jsme pojištění. Ano, báli jsme se, jak se postaráme o děti, ale zároveň jsem si začala všímat, že zatímco se doma snažím rozhodovat o každém detailu, Dan dělá, co může, aby nás dovedl na zelenější pastviny. Bral každý kšeft, který se v širém okolí vyskytl, občas musel stíhat dvě nebo tři práce najednou, a když to bylo nutné, poníženež žádal o půjčky. Moje podrážděné připomínky nepřinášely nic než nevraživost.

A kdo vlastně způsobil, že jsme tak strádali? Přece Bůh. S náhlou jasnozřivostí jsem si uvědomila, že do téhle situace jsme se dostali z Božího dopuštění. To on nás přivedl do období nouze a dovolil, abychom trpěli. Připevnil nám na záda kříž a žádal, abychom ho nesli. A přestože jsem si to tenkrát odmítala připustit, dali jsme k tomu svůj souhlas. Když jsme se s Danem připravovali na manželství, slíbili jsme Bohu, že ho budeme všude následovat, ať nás povede kamenitým údolím, nebo krásnými vyhlídkami. Chtěli jsme plnit jeho vůli a důvěřovat v jeho dobrotu. Jak se ukázalo, přál si nás předělat ke svému obrazu a zvolil k tomu metodu chudoby. Musím poctivě uznat, že to byla metoda účinná.

Bůh je nekonečně tvořivý a zná bezpočet způsobů, jak očistit lidskou duši. Viděl, že jsme si s Danem až příliš zvykli spoléhat na vlastní schopnosti. Chudoba je na podobné slabosti překvapivě mocným lékem. Když se veškerá vaše snaha vydělat si na vezdejší chléb míjí účinkem, začnete volat k Bohu o pomoc. A po nějaké době takového volání konečně pochopíte (a proti své vůli uznáte), že všechno nakonec pochází z jeho ruky, a ne z vaší. To člověka naučí pokoře.

Na Bohu je úžasné, že člověku vždycky nabídne útěchu a prozření přesně ve chvíli, kdy se mu pod tíhou zkoušek začínají podlamovat kolena. Během toho bolestivého procesu často na okamžik poodhrnul záves a dal nám nahlédnout do své dílny, abychom viděli, jak nám mezi údery palice zároveň změkčuje srdce. Uvědomili jsme si, že se mu daří utvářet z nás trochu trpělivější, malinko laskavější a především mnohem pokornější lidi. Ta mladá dívka, která cestovala sama po světě, měla jistě dobrodružného ducha, ale byla opravdu statečná? Snad jen do okamžiku, než přišla skutečná zkouška, pak se její „statečnost“ rozsypala na padrt, než byste řekli švec. Do té doby si vykračovala životem a ani jedinkrát nepřiznala Bohu zásluhu za své úspěchy, jedinkrát mu nepoděkovala za dary, kterými ji zahrnul.

OBSAH

Úvod	7	7. Konference Edel.....	85
1. Skleničky na šampaňské	11	Bláznovství	88
Kroky odvahy	12	Je to dobré, Pane.....	90
Těžce zkoušená odvaha	18	Riziko zranitelnosti	94
Vůně cukroví.....	22	8. Stále kupředu	99
2. Svačina na cestu	27	Kdo a proč	101
Už to cítíš?	31	Jeden krůček za druhým.....	105
3. Jiskra	35	9. Pomalá práce	109
Řid'te se svým strachem	37	Bůh nepospíchá.....	112
Mějte tu bombu rádi	39	Na cestě do neznáma	116
Zapalte svět	44	10. Kompas	121
4. Domov	47	Obrát' svou představivost ke světlu.....	123
Naprav to, naprav to, naprav to!	50	Je zapotřebí celá vesnice	127
Vzdát se	53	Vstoupit do reality	130
5. Modré čárky	59	11. S vděčností.....	133
Ukaž mi výhled	62	Slunce prodírající se mlhou	136
Jak nepropadnout u testu	66	Plnost života	141
Naděje	68	12. Maxmilián.....	149
Černá budoucnost.....	70	Jak dlouho ještě, Hospodine, jak dlouho?	151
6. Abrahám	75	Skutečný přínos	155
Skočit po nabídce	77	Okamžik rozhodnutí	159
Strach a všechna „co kdyby“	79	13. Magnolie.....	161
Mezery ve výchově.....	81	V hádkách prohrávají oba.....	166
		Směrem ke světlu	169
		Návrat k pokoji	172
		14. Počítání v tabulkách.....	175
		Semenišť nemocí.....	178
		Beznadějně tabulky	181
		Bůh hory přenáší	183
		Poděkování	187